

СРГО

СЪВЕТ ЗА РАЗВИТИЕ
НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО

ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА

02.2022 - 02.2024

КРАТКА СПРАВКА ЗА ИСТОРИЯТА НА СРГО

Съветът за развитие на гражданското общество (СРГО) е консултативен съвет към Министерски съвет - който се състои от граждански организации в обществена полза, изцяло избрани от други граждански организации по независим и демократичен начин. Той има функцията на механизъм, чиято основна задача е да осигури структуриран и демократичен начин за гражданско участие в управлението на страната и изграждането на „работещо партньорство между държавата и гражданските организации”.

Конституирането на Съвета, неговите цели, основни задачи и състав са регламентирани в Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ).

2012

- Разработен е **първият за страната стратегически документ** за подкрепа на развитието на гражданските организации, приет с решение на Министерски съвет;
- В този документ се въвежда идеята и концепцията за **консултативен орган към Министерски съвет, съставен от граждански организации** и с председател заместник министър-председател;
- **Стратегията е приета от правителството** с министър-председател Бойко Борисов.

2016

- С приети изменения в ЗЮЛНЦ Съветът за развитие на гражданското общество се **превръща в законоворегламентирана структура**, част от ЗЮЛНЦ;
- Промените се въвеждат по времето на **втория кабинет с министър-председател Бойко Борисов**.

2019

- Разработен и приет е **Правилник за организацията и дейността** на Съвета за развитие на гражданското общество.

2020

- Проведени са **първите демократични избори за определяне състава на СРГО**;
- Това се случва по времето на **третия кабинет** с министър-председател Бойко Борисов.

КРАТКА СПРАВКА ЗА ИСТОРИЯТА НА СРГО

2022

- **Конституиране на Съвета** за развитие на гражданското общество.
- Избран е **първият състав на Съвета** с мандат от 3 години:

Фондация „БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР ЗА НЕСТОПАНСКО ПРАВО“
Сдружение „БЪЛГАРСКИ ДАРИТЕЛСКИ ФОРУМ“
Фондация „РАБОТИЛНИЦА ЗА ГРАЖДАНСКИ ИНИЦИАТИВИ“
Фондация „СВЕТЪТ НА МАРИЯ“
Фондация „БЪЛГАРСКИ ФОНД ЗА ЖЕНИТЕ“
Сдружение „АСОЦИАЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ЖУРНАЛИСТИ-БЪЛГАРИЯ“
Фондация "ЗАЕДНО В ЧАС"
Сдружение "БЪЛГАРСКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ"
Сдружение „БЪЛГАРСКИ ХЕЛЗИНСКИ КОМИТЕТ“
Фондация „ЗА НАШИТЕ ДЕЦА“
Сдружение „АСОЦИАЦИЯ НА ПАРКОВЕТЕ В БЪЛГАРИЯ“
Сдружение „БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ ЗА АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ“
Сдружение „ЕКВИЛИБРИУМ“
Фондация „КАРИН ДОМ“

- Конституиран и **определен първи заместник-министър председател**, председателстващ Съвета (февруари 2022 - юли 2022), проведени **6 заседания**.
- Министър-председател е Кирил Петков, а **Председател на СРГО е Калина Константинова**, заместник министър-председател по ефективното управление.

Приоритети на работа на СРГО са:

01.

Създаване на ефективен модел на взаимодействие между граждански организации и институции в подкрепа на бягащите от войната украински граждани.

02.

Създаване на механизъм за консултиране^[1] със широк кръг граждански организации по теми, свързани с правомощията на Съвета и приоритетите му на работа.

- Създадена **Работна група за координация между граждански организации и държавните институции за подкрепа на украинските граждани в България** с над 50 международни и граждански организации (предимно доброволчески организации, работещи на терен).
- Създадена **Работна група за разработване на финансов механизъм за подкрепа на общественозначими проекти на юридически лица с нестопананска цел в обществена полза** по смисъла на чл. 4, ал. 4, т. 7 от ЗЮЛНЦ.

КРАТКА СПРАВКА ЗА ИСТОРИЯТА НА СРГО

2022 - 2023

- Служебен министър-председател е Гълъб Донов, **Председател на СРГО е Атанас Пеканов, служебен заместник министър-председател по управление на европейските средства** (октомври 2023 - май 2023), проведени **9 заседания**:

Приоритети на работа на СРГО са:

01.

Определяне на тематични сфери за предоставяне на финансова подкрепа за проекти в обществена полза на ЮЛНЦ и разработване на финансов механизъм по смисъла на чл. 4, ал. 4, т. 7 от ЗЮЛНЦ.

02.

Разработване на Стратегията за подкрепа на развитието на гражданските организации в Република България и на План за действие по Стратегията.

- Създадена **Работна група за разработване на финансов механизъм**, с конкретен механизъм, който да се реализира от АМС.
- Създадена **Работна група за разработване на предложение за процес за изработване на стратегия** за подкрепа на развитието на ГО.
- Създадена **Работна група за провеждане на обществени консултации** за приемане на Закон за насърчаване на доброволчеството.

КРАТКА СПРАВКА ЗА ИСТОРИЯТА НА СРГО

2023 - 2024

- Министър-председател е Николай Денков, а **Председател на СРГО е Мария Габриел, заместник министър-председател и министър на външните работи**, проведено **1 заседание**:

Приоритети на работа на СРГО са:

01.

Продължаване работата на работната група за разработване на финансов механизъм.

02.

Продължаване работата на работната група за разработване на Стратегията за подкрепа на развитието на гражданските организации.

- Проведена една среща на Работната група за финансовия механизъм, с участие на АМС, в която **администрацията постави изискване да бъде променен ЗЮЛНЦ**.

Съгласно чл. 4, ал. 12 от ЗЮЛНЦ, ежегодно **в срок до 30 юни СРГО се отчита пред Министерския съвет**, като представя и отчет за изразходваните средства и постигнатите резултати по ал. 8 на Закона относно насърчаване и финансова подкрепа на проекти с обществено значение на юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност.

Средствата по държавния бюджет съгласно чл. 4 на ЗЮЛНЦ за една календарна година са на **обща стойност 1,000,000 лева**.

Към 30 юни 2024 г. **СРГО няма какво да отчете пред МС** по чл. 4 на ЗЮЛНЦ, защото **беше поставен в невъзможност да изпълни ангажиментите си по закон**.

КАК СЕ СТИГНА ДО ТОЗИ РЕЗУЛТАТ?

За 12 години история СРГО има натрупан опит от реално съществуване едва 2 години. За това време (до февруари 2024 г.) се смениха 4 кабинета и трима председатели на Съвета.

Въпреки политическите сътресения, от февруари 2022 до юни 2023 г. членовете на СРГО:

- Проведоха **16 редовни заседания** на Съвета
- Проведоха **над 15 срещи на работните групи** по разработване на Стратегията за подкрепа на развитието на ГО и разработване на финансов механизъм за подкрепа на проекти с обществено значение, който се реализира според ЗЮЛНЦ.
- Проведоха **над 5 срещи без председател** за обсъждане на текущи въпроси и подход за оптимизиране работата на Съвета.
- Изготвиха **13 становища и писма** по различни въпроси.
- Разработиха и приеха **критерии за верификация на информацията за доброволческите организации**, която се публикува на Единния портал България за Украйна (<https://ukraine.gov.bg/bg/>).
- Проведоха **работна среща с ръководния екип на Министерство на образованието** и отправиха предложения за националните образователни програми за 2023 г., за промени в продължаващата квалификация на учителите и за промени в учебната програма на висшите училища, които се занимават с подготовката на учители.
- Беше предложен и **одобрен от Съвета механизъм за консултиране между широк кръг граждански организации** по теми, свързани с правомощията на Съвета и приоритетите му на работа.
- Като част от дейността му **на два пъти бяха създавани работни групи с едни и същи задачи, поради несъответствие на административните процедури**, прилагани от служебните и редовните кабинети.
- Разработиха документ – **обща концептуална рамка, който представя два основни варианта за управление и реализиране на механизма за финансова подкрепа**: а) чрез цялостен грант към ЮЛНЦ в обществена полза, която да направи регрантинг към заинтересовани ЮЛНЦ за пълноценно изпълнение на механизма, и б) чрез провеждане на конкурс директно от администрацията на МС.
- Подготвиха **писмо до МС за съгласуване на примерни дейности**, които не попадат в обхвата на приложното поле на държавните помощи.
- **Настояха в състава на Работната група** за разработване на финансовия механизъм **да бъдат включени експерти от различни функционални звена на АМС**, които да допринесат за пълноценното изпълнение на поставената задача и постигане на съгласуваност за отделните елементи на механизма още на етап планиране.
- Разработиха **примерни указания/насоки за реализиране на процедурата** по реда на чл. 4, ал. 8 от ЗЮЛНЦ.
- Разработиха **примерен договор за финансиране на проект**.
- Разработиха **примерна апликационна форма, бюджет и отчетни документи**.
- Участваха в **съвместна работа с експерти от СУНИ за качване на апликационната форма в системата**.
- **Отразяваха коментари и редакции на документите поне два пъти** от експерти от АМС (ДДУ, ЦКЗ и други звена).
- Участваха в **срещи с Министъра на финансите за обсъждане на финалните въпроси**, свързани с това доколко процедурата може да започне в една календарна година и да завърши в следваща бюджетна година.

КАК СЕ СТИГНА ДО ТОЗИ РЕЗУЛТАТ?

Периодът от юни 2023 до февруари 2024 се характеризира с:

- **Блокиране работата на Съвета от юни до декември 2023 г.**, тъй като МС взе решение за председател на СРГО едва на петия месец от своя мандат (съгл. Правилника за дейността на СРГО заседанията на Съвета се свикват от неговия председател, вицепремиер).
- Изпращане на **две писма от юни и август 2023 г. от името на всички ЮЛНЦ в състава на Съвета до министър-председателя и заместник министър-председателя** с ясно посочване на проблемите пред реализирането на мандата и задачите на СРГО.
- Разпространение на **отворено писмо от октомври 2023 г. до министър-председателя, заместник министър-председателя и медии**, в което се заявява категоричната позиция за необходимостта от определяне на председател на СРГО, за да може той да продължи да работи.
- **Провеждане на структурни промени в АМС** през октомври 2023 г. за укрепване на капацитета ѝ, за да изпълни своите административни функции чрез **създаване на отдел "Превенция и защита от домашно насилие, сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси и взаимодействие с гражданското общество"** в администрацията на Министерския съвет, който изпълнява функциите на секретариат на СРГО и на още два консултативни съвета.
- Решение на МС за **определяне на председател на СРГО през ноември 2023 г.**
- **Първо заседание на СРГО за „новия“ кабинет на 19 декември 2023 г.**, на което бяха **обсъдени освен предстоящи задачи от общ характер**, съгласно Правилника за дейността на Съвета, **и такива, свързани с двата приоритета** относно разработването на Стратегия за подкрепа развитието на гражданския сектор и разработването на финансовия механизъм за подкрепа на общественостнозначими проекти на граждански организации.
- Работната група по разработването на стратегията продължи своята работа, като разработи и **предостави за съгласуване от АМС Пътна карта за разработване на стратегическия документ**. Очакванията са **Стратегията да бъде разработена до юни 2024 г.**
- Работната група по разработване на финансовия механизъм насрочи **първа работна среща за 11 януари 2024 г.** На проведената среща бе **представено становище от АМС, че финансовият механизъм не може да бъде изпълнен** (независимо от вида и спецификата на модела за този механизъм, който СРГО следва да приеме), **поради липса на правно основание за разходване на заделения в държавния бюджет финансов ресурс от 1,000,000 лева на година** за общественостнозначими проекти на граждански организации.

КАКВО СЛЕДВА?

МС и СРГО носят споделена отговорност за работата на Съвета, за постигнатите резултати и за неизпълнените ангажименти.

Фактът за несвършени задачи не се свързва единствено със сериозен комуникационен риск поради невъзможност за предоставяне на съдържателен отчет за свършена работа пред гражданското общество и други заинтересовани страни, професионални общности, медии и широката общественост като цяло.

Макар **СРГО да е положил всички усилия, за да изпълни със съдържание мандата си** и да реализира поставените приоритети, **не са изпълнени основни ангажименти**. Така **вместо да се поставят основите на пример за ефективно взаимодействие между организациите на гражданското общество и публичната администрация, ще се допринесе за още по-голям срив в доверието към институциите и влошаване на обществените нагласи към гражданския сектор.**

Вече четвърта година губим както важен ресурс за ЮЛНЦ, така и се сблъскваме с **невъзможност да се материализира правото за финансова подкрепа за обществената мисия на граждански организации**, определено със закон. Изправени сме пред невъзможност нашата воля за ефективна работа да доведе до резултат. Проследявайки хронологията в историята по създаването и дейността на СРГО, видимо е налице някаква политическа воля за насърчаване развитието на гражданския сектор.

Регистрирани са добронамереност и усилия от страна на правителствата от 2012 г. насам. Като ЮЛНЦ в състава на първия СРГО и в резултат на неуспешните усилия да трансформиране намеренията за ефективна колаборация в практически резултати за две години съществуване намираме, че **останалите институционални участници в този модел на взаимодействие практически девалвират и подценяват нуждата от конструктивност, бързо действие и реален ефект от СРГО.**

Смятаме, че **институциите подценяват участието си** в работата на Съвета и това води до **недобросъвестна забава при осъществяването на важни действия насочени към развитието на гражданското общество** и доказва липсата на споделена политическа и административно-експертна воля, въпреки нормативно разписаната рамка, СРГО и гражданските организации да получават видимост, стратегическа подкрепа и легитимност чрез създадения модел на взаимодействие през СРГО. Бихме искали да припомним идеята зад основаване на СРГО като консултативен съвет към МС, с което всяка изпълнителна власт, която и да е, показва ангажимент за развитие на гражданското общество и сътрудничество с него.

СРГО е не само инструмент за гражданското участие, но и гаранция за отворено управление. Отвореното управление се определя като "култура на управление, която насърчава принципите на прозрачност, почтеност, отчетност и участие на заинтересованите страни в подкрепа на демокрацията и приобщаващия растеж" [2]. В препоръка на Съвета на Организацията на икономическо сътрудничество и развитие изрично се посочва, че „**отвореното управление е от решаващо значение за изграждането на доверието на гражданите** и има ключов принос за постигането на различни резултати от политиките в различни области, включително: почтеност и борба с корупцията в публичния сектор, модернизация на публичния сектор, гражданска свобода, цифрово управление, обществени поръчки, иновации в публичния сектор, управление на публичните финанси и управление на човешките ресурси, както и всички основни социално-икономически цели в рамките на Глобалната програма до 2030 г. за целите на устойчивото развитие“.

ЗАЩО Е ПО-ДОБРЕ СРГО ДА РАБОТИ ЕФЕКТИВНО, ПРОЗРАЧНО И В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИ ПОЛИТИКИ?

След влизане на България в ЕС българската държава е приела, че може да осигури достатъчно гаранции, закони и институционални, за упражняването на гражданските права и свободи в условията на едно демократично общество. Това включва не само наличие на правна рамка, която дава възможност за свободно упражняване на правата и свободите, но и насърчаващи условия за тяхното упражняване.

Гражданските организации са именно структурирана форма на гражданска активност, чрез която гражданите упражняват гарантираните си от Конституцията възможности да са активни и ангажирани в общественозначимите процеси.

Няма нито един национален механизъм, който да е насочен към пряка подкрепа за упражняване на правото на сдружаване и реализиране на проекти с обществено значение от граждански активни хора. Подобни проекти могат да се реализират с частни дарения, ресурс от ЕС или други донори, но, когато българската държава не отделя ресурс за подобно насърчаване на гражданското участие, това означава, че **държавата не приоритизира гражданско участие и активност, а напротив – създава среда и условия да се затрудни гражданската активност.**

Именно в отговор на тази потребност виждаме **ролята на СРГО - да бъде форма за междусекторен диалог, чрез който държавата на най-високо ниво в изпълнителната власт може да си взаимодейства с граждански организации с цел създаване на по-добри условия за упражняване на правото им на сдружаване.** Ако диалогът е ефективен:

- Всички организации ще имат **по-добър достъп за чуване на техните проблеми и трудности за гражданско участие;**
- ще бъде **събирана информация и знание, които засягат целия сектор** и биха дали широка картина за нуждите и възможностите;
- ще **даде легитимност на институциите, че могат да работят в полза на гражданите** и техните организации;
- ще даде възможност да се обсъдят и възприемат **модели на решения на обществени проблеми**, които често са изследвани и успешно изпълнявани от граждански организации;
- ще докаже на практика, че през системни, ефективни и прозрачни модели на взаимодействие между институции и граждански организации, **реално се допринася за значима обществена промяна и затвърждаване на основните принципи и ценности за изграждане на демократично общество.**

ЗАЩО Е ПО-ДОБРЕ СРГО ДА РАБОТИ ЕФЕКТИВНО, ПРОЗРАЧНО И В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИ ПОЛИТИКИ?

В заключение, трябва да отбележим, че развитието на гражданското общество не се нуждае от заявена добра воля, а от реални действия, които да доведат до напредък в работата на СРГО и постигане на ефективни резултати за подкрепа за гражданския сектор и свободното упражняване на гражданските права и свободи.

Демонстрираните административни пречки (липса на определен председател, който да свика заседание), **неяснотата от гледна точка на администрацията кой е проблемът в това да се реализира механизмът** за финансиране с ясни правни аргументи, водят до това, че **не е възможно членовете граждански организации да предизвикат решение, което да е от полза и в подкрепа на гражданските организации в България.**

НАСТОЯВАМЕ:

01.

Ресорният заместник-министър председател да свика незабавно заседание на СРГО за изпълнение на неговите законоустановени задължения.

02.

При съставяне на следващ кабинет да се определи ресорна функция на съответния заместник-министър председател „Развитие на гражданското общество“.

03.

Да се стартира процес по промяна на Правилника за организацията и дейността на Съвета за развитие на гражданското общество, за да се гарантира, че работата на Съвета е непрекъсната и не зависи от политическа воля, която може да блокира дейността му вследствие на negliжиране на неговата роля и функция от страна на съответния му председател.

Последвайте ни във Facebook: <https://bit.ly/srgo-facebook>

БЕЛЕЖКИ

[1] Съвет на Европа, Насоки за гражданско участие в политически процес, 2017: <https://rm.coe.int/guidelines-for-civil-participation-in-political-decision-making-en/16807626cf>; Кратко ръководство на български език, превод Български център за нестопанско право: <http://bcnl.org/news/savetat-na-evropa-prie-nasoki-za-grazhdansko-uchastie-v-politicheskiya-protses.html>

Администрацията на Министерски съвет, Наръчник за гражданско участие, 2019: <https://www.strategy.bg/Publications/View.aspx?lang=bg-BG&categoryId=&Id=294>

[2] OECD Legal Instruments: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0438>